

vezető szerep, mert — úgymond — a francia szellem az egyetememes emberi léleknek legtökéletesebb kifejeződése. Íme, ha önmagáról van szó, a leghidegebb racionalizmus is nyomban elveszti józanságát!

Nagy J. Béla.

Psychologie de l'enfant. L'enfant entre quatre et sept ans. Par V. Rasmussen. Traduit du danois par *Mme E. Cornet*. Préface de *M. le prof. Harald Höfding*. Bibliothèque de philosophie contemporaine. Paris, 1924. Félix Alcan. VII + 220 l.

Rasmussen dán tanár franciára fordított könyvében 4—7 éves gyermekeinek testi és lelki fejlődését vázolja a gyermekek életéből följegyzett adatok alapján. Foglalkozik a gyermek testi fejlődésével. Rámutat arra, hogy miképen gondolkozik a gyermek az időről, a térről, az égitestekről, a születésről, növekvésről és az életről. Szól a gyermek vallási felfogásáról, rajzáról és képértéséről. A gyermek értelmességéről értekezve sorra veszi Binet tesztjeit, amelyeket gyermekein kipróbált, kimutatja a tesztek hiányait és alkalmasabb próbákat közöl az intelligencia megvizsgálására. Apró példákban bemutatja a gyermek gondolkozását, kétségeinek és kritikájának ébredését, megfigyelőképességének fejlődését, figyelmét, emlékezetét és képzeletét, érzelmi s akaratit világát és végre erkölcsét.

Rasmussen művében nem szánt mélyre, nem is ad új szempontokat, inkább csak igazolja gyermekei életéből följegyzett esetekkel azokat a megállapításokat, amelyeket főképen Meumann, W. Stern és Kerschensteiner tettek a század első két évtizedében megjelent munkáikban. A följegyzett gyermeki nyilatkozatok figyelemreméltó adatokat szolgáltatnak a gyermeki élet vizsgálatának.

Kenyeres Elemér.

VEGYES.

Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus. Egyrészt az idők haladása általában, másrészt és főként azok a szomorú rendkívüli körülmények, amelyek közé szegény hazánk a világháború szerencsétlen befejezése miatt jutott, bizonyára eléggé megmagyarázzák, hogy a magyar pedagógiai világban ismét felvetődött egy oly egyetemes magyar tanügyi kongresszus összehívásának eszméje, amelyen országunk legkülönbözőbb iskolanemeinek képviselői együtt tanácskoznának arról az életbevágó fontosságú kérdéstről: melyek a nevelésnek, ennek a ma különösképen nemzeti ügynek jelenlegi feladatai nálunk, és hogyan lehetne e feladatokat legjobban megoldani? A kongresszus Előkészítő Bizottsága az alábbi felhívással és tájékoztatással lép a magyar pedagógusok egyeteme elé:

Felhívás az 1927-ben megtartandó Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszuson való részvételre.

Tisztelt Kartársak! Tanárok! Tanítók!

A magyar köznevelés nemzetfenntartó fontosságának tudatában fordulunk a magyar tanügy munkásaihoz, akiket közös élethivatásuk egy nagy táborban egyesít. Nem csupán azonos érdekek, de közös eszményeink is paran-

csolják, hogy időről-időre seregszemlét tartunk mi is, kik a művelődést védő és terjesztő fegyverekkel harcolunk. Ki ne érezné közöttünk, hogy lélekölő robottá válik áldozatos munkánk, ha egyesek és összeség újra és újra rá nem eszmélünk arra az erkölcsi alapra, mely hivatásunknak igazi létjogot ad, munkánkat közérdekűvé teszi és amely egyedül képes arra, hogy lelkünk tüzeit mostoha viszonyok között is ébren tartsa.

Nincs ma e világban magában és jövőjében bízó nemzet, amely nevelése és tamítása ügyére a legnagyobb figyelmet és gondot ne fordítaná. Kelet kapujában álló nemzetünk a múltban sem feledkezett meg soha arról, hogy tanügyi intézményeit erejéhez képest a Nyugat színvonalán tartsa s a magyarság érdekeit mindenkor a köznevelés legjobbnak hitt eszközeivel és formáival szolgálja.

Ez a belátás vezette elődeinket, mikor 1848-ban az *Első Egyetemes Tanítógyűlést* egybehívták. Nagy idők nemes lendületében fogant meg az első országos tanügyi kongresszus eszméje. A kor hatalmas politikai átalakulásában: a vezető férfiak a köznevelés ügyének elsőrangú helyet biztosítottak. Törekvéseiket támogatta a korszellem, mely a nemzeti érzés és a népszabadság eszméivel hevítette, a tanügyi munkásainak tettere kész lelkét. Az az egységre való törekvés és alkotó hév, mely az első kongresszuson megnyilvánult, következő példa, irányító gondolat maradt a következő évtizedekre is.

Az első majdnem egy félszázad múlva követte a *Második Egyetemes Tanügyi Kongresszus*. A nemzet ezeréves fennállásának alkalmával jöttek össze ismét 1896-ban tanárok és tanítók ünnepelni, — de dolgozni is. Az 1848-i kongresszus ekevasa szántotta az első mély barázdát a magyar tanügy mezején. A második kongresszus már bíráló szemmel egy félszázad haladására tekintett vissza. Módjában volt érvényre juttatni a lefolyt hosszú idő tapasztalatait. Az időközben alakult tanítói és tanári egyesületek vállvetett szervezetséggel igyekeztek valóra váltani azokat a pedagógiai gondolatokat, amelyeket a nemzeti és emberi fejlődés a század második felében világszerte kitermelt.

A millennium óta egy emberöltő telt el. E három évtized folyamán mélyreható változások mentek végbe a művelt emberiségnek és az egyes nemzeteknek nemcsak életviszonyaiban, de világfelfogásában is. Ekkor vált igazán tudatossá az embernevelés társadalmi és államépítő jelentősége. Altalános meggyőződéssé lett, hogy politikai és gazdasági tekintetben is a műveltebb nemzeteké a legtöbb esély. A békés haladás éveiben nagyot erősödött a szolidaritás a nemzetek között a kultúra előbbrevitelének érdekében. Mindezekben a vonatkozásokban nemzetünk sem maradt el a népek szellemi és erkölcsi versenyében.

Jött azonban a világháború s kegyetlenül letarolta a kultúra vetését. Széttépett évtizedes kapcsolatokat s hosszú időre visszavetette a szellemi haladás ügyét. Megesonkított hazánk vígasztalan helyzetben került ki a nagy katasztrófából, mely alig hagyott más erőforrást számára, mint az évtizedes múltból merített bizalmat, a jelenben még szigorúbban kötelezőnek érzett munkát s a jövőbe vetett hitet. Mindezek a lehetőségek ma szinte parancsolólag a kulturális küzdelem területére utalják politikailag megbénított nemzetünket. A történelmi felelősség súlya ma fokozott erővel a kultúra munkásainak vállára nehezedik. Megelégedhetünk-e tehát azzal, hogy csüggedők módjára mostoha viszonyok között a folytonosságot úgyhagyó biztosítsuk? A természet továbbfejlődés és pusztulni indulás közt megállást nem ismer. Az erők összefogása, a célok és követelmények világos és összefüggő áttekintésén alapuló szervezett munka jellemzi ma az egész világ szellemi és anyagi mozgalmait. Számunkra a tevékenységnek ez a korszerű formája szinte az egyedüli, melytől haladást remélhetünk.

A *Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus* összehívásának eszméjét a fenti indokok elegendőképpen igazolják. De igazolják azok a változások is, melyek 1896 óta közoktatásügyünk terén végbementek. Hazánkban az utóbbi évtizedekben a tanító- és tanáregyesületek száma erősen megnagyobbodott. Az egyes iskolafajoknak vagy az iskolafajok egyes csoportjainak oktatói

külön egyesületekben tömörültek. Amilyen örvendetes ez az egyik szempontból, éppoly sajnálatos, hogy a különböző tanügyi egyesületek minden kapcsolatot nélkül, egymástól elszigetelten működnek. Sőt bizonyos sűrűlódási felületek az egyes oktató kategóriák között zavarólag hatnak a nemzetnevelés egységének megvalósítása szempontjából. A Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus feladata lesz, hogy a különböző fokú és fajú intézetek tanítói és tanárai között a megértés, kölcsönös együttműködés és társadalmi összetartás útját egyengesse.

Az új idők új követelményeket támasztottak közoktatásunk valamennyi ágában. Kényszerűen alkalmazkodniuk kell a nemzet tragikusan megváltozott létfeltételeihez. De iskolaiügyi rendszerünk átalakítása csak akkor lehet életképes és mély gyökerű, ha az ország tanügyi munkásainak tapasztalatain és közvéleményén érlelődik meg. E tanügyi közvélemény számos sürgető kérdést vetett felszínre. A népművelés széles területén az iskolai oktatást a felnöttek tervszerű továbbképzésével kell kiegészíteni. A középfokú oktatás terén meg kell találnunk a helyes középutat a mult nemes hagyományain, tájékozódó világfelfogás és a jelen gyakorlati követelményei között. A nőnevelés kérdésének egészséges megoldása is az elvi és gyakorlati szempontok bölcs meg egyeztetésén múlik. A tanítóképzést minden eszközzel fejleszteni kell, ha népoktatásunk színvonalát emelni óhajtjuk. Szakoktatásunk még nem eléggé versenyképes a külfölddel szemben. Mi sem szükségesebb, mint ilyenfajta iskoláink korszerű fejlesztése. Felső oktatásunkat összhangba kell hoznunk a középiskola munkájával, éppúgy, mint az utóbbit az elemi oktatással. Az öntevékenységre alapított szemináriumi tanulmányok felkarolása növelni fogja főiskoláink hatékony és képző erejét.

Tanügyigazgatási rendszerünk szintén átalakításra szorul. A szakzszerűség fokozására kell törekednünk. Minden iskolafaj maga termelje ki a maga szakfelügyeletét, melynek azonban egy magasabb adminisztráló és kormányzó szervbe kell bekapcsolódnia.

Gazdasági és társadalmi életünk is új követelményekkel lép fel tanügyi intézményeinkkel szemben. Hazánk mai nehéz közigazdasági helyzetén azzal kell segítenünk, hogy az iskolából munkára kész és fokozott tevékenységre képes nemzedéket bocsássunk a jövő rendelkezésére. A gyakorlati pályák megkedveltetését, a szellemi proletariátus megszüntetését jórésben tőlünk várja a magyar társadalom. Allapítsuk meg, hogy megkisebbedett hazánknak minő iskolatípusokra van leginkább szüksége és hogy melyek azok a társadalmi osztályok, amelyeknek nevelése eddig kevésbé részesült figyelemben s amelyek kulturális fölemelésre várnak.

Végül fontos teendője lesz a Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszusnak az is, hogy megtörje a társadalom közönyét a közoktatás kérdéseivel szemben. Módját kell keresnünk, hogy biztosítsuk az iskola- és nevelésügyi számára ezeknek a tényezőknek olyan áldozatos készségeit, aminővel ezt művelt nyugati szomszédaink gyakorolják. A társadalom figyelmének és érdeklődésének fölkeltése fokozni fogja az országban az elismerést és megbecsülést az oktató személyzet iránt, amelyre hivatása gyakorlásában erkölcsileg és anyagilag szüksége van. A szülők és nevelők kölcsönös megértése és összműködése elengedhetetlen ahhoz, hogy a mi munkánk a nemzeti élet vérkeringésébe szorosan belekapcsolódjék.

Nagy vonásokban ezek az indokok azok, melyek kívánatossá teszik, hogy a Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszust Budapesten 1927 július havának első felében megtartsuk. Az 1925 december 5-én a tanügyi egyesületek vezetőségéből egybegyűlt *Előkészítő Bizottság* nevében és megbízásából az összes hazai tanár- és tanítóegyesületekhez a következő kérelmet intézzük:

1. Jelentsék be az Előkészítő Bizottság elnökségének (VIII, Szentkirályi-u. 47.) országos egyesületük *csatlakozását*, továbbá azoknak a tan-

ügyi férfiaknak és nőknek a neveit (pontos címét: név, foglalkozás, lakás), akik a kongresszuson az illető országos egyesületet képviselni fogják.

2. Minden csatlakozó országos tanügyi egyesület állítsa össze azokat a tételeket (indokolással kísérve), melyeket a kongresszuson tárgyalni óhajt. 1926 június hó 1-ig küldjék be a fentjelzett címre. A felvetett témák és kérdések előadására előadókat is nevezhetnek meg. Az előadókat véglegesen azonban a kongresszus *elnöki tanácsa* jelöli ki.

3. A Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus elnöki tanácsa kebelében Rendező Bizottság alakul, melynek külön ügyrendjét a résztvevő egyesületekkel annak idején közölni fogjuk.

4. A Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszusban résztvevő országos egyesületek egyszer s mindenkorra egyesületenként 200.000 (kétszázezer) K alapdíjat fizetnek. A népesebb és nagyobb egyesületek 300—500.000 koronát.

5. Felhívjuk az országos egyesületek elnökségét, hogy a kongresszus eszméjét tagjaik körében népszerűsítsék, gyűléseiken, lapjaikban figyelmüket felhívják s a propagandára minden alkalmat használjanak fel.

6. A kongresszus további munkájáról, valamint a kongresszussal kapcsolatos minden egyéb tudnivalóról részint a napilapokban, részint pedig a különböző iskolafajok tanügyi lapjaiban vagy külön levélben adunk közléseket, értesítéseket.

Tisztelt Kartársak!

Amidőn itt a Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszusra szóló felhívásunkat kibocsátjuk, bízunk abban, hogy hívó szavunkra megmozdulnak a különböző tanügyi körök és érdekeltségek. Munkánk eredménye és sikere a kartársak, egyesületek és tanügyi hatóságok buzgó közreműködésétől függ. A magyar iskola jövőjéért való küzdelemben fogjunk össze mindannyian: jó-akarátú, igaz magyar tanügyi férfiak és nők. A kongresszuson minden hozzáértő elmondhatja, mi a terve a magyar köznevelés megjobbítására. A legkülönbözőbb felfogások megnyilvánulásának szabad tere van. Buzdítson minket elődeink nemes példája, adjon erőt, hogy megfeleljünk annak a várakozásnak, mellyel a nemzet figyelme munkánkat kíséрни fogja. A magasztos célra szegzett tekintet fogja képesíteni kongresszusunkat oly határozatokra és megállapodásokra, amelyek megszabják a közeljövő iskolautgyi fejlődésének irányát és a mai oktatók nemzedéknek méltó emléket állítanak.

A Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus Előkészítő Bizottsága nevében, Budapesten, 1926 február 4-én, hazafias üdvözléttel:

Kornis Gyula dr. s. k. elnök, *Simon Lajos* s. k. főtitkár, *Avar Gyula* s. k. polg. gyak. isk. tanár, *Barkáts Mária* s. k. az Erzsébet Nőiskola igazgatója, *Bitter Illés* dr. s. k. a Kath. Középiszkolai Tanáregyesület elnöke, *Böhm Dezső* dr. s. k. a Pesti Magy. Ev. Egyház Lyceumának igazgatója, *Csonstea Győző* s. k. kir. segédtanfelügyelő, *Dengl János* dr. s. k. a Kereskedelmi Szakiskolai Tanárok Orsz. Egyesülete elnöke, *Dóczi Imre* s. k. az Orsz. Ref. Tanáregyesület elnöke, *Erdődi Kálmán* dr. s. k. reálistiskolai igazgató, *Edes Jend* s. k. az Orsz. Középiszkolai Tanáregyesület főtitkára, *Galla Endre* s. k. az All. Tanítók Orsz. Egyesülete elnöke, *Havas István* s. k. az Orsz. Polg. Isk. Tanáregyesület elnöke, *Herodek Károly* s. k. a Siketnémák és Vakok Tanárai Orsz. Egy. elnöke, *Holló Károly* s. k. az Orsz. Rajztanáregyesület üv. alelnöke, *Jablonkay Géza* dr. s. k. kereskedelmi isk. igazgató, *Kocsán Károly* s. k. a Kath. Tanítók Orsz. Szövetsége főtitkára, *Kovács Dezső* dr. s. k. az Orsz. Középiszk. Tanáregy. Közlöny szerkesztője, *Lázár Kálmán* s. k. polg. isk. főigazgató, *Madai Gyula* dr. s. k. az Orsz. Középiszk. Tanáregyesület elnöke, *Madzsar Imre* dr. s. k. az Orsz. Közokt. Tanács titkára, a Tankönyvügyi Bizottság alelnöke, *Molnár János* s. k. az Orsz. Polg. Isk. Tanáregyesület

főtitkára, *Mosdóssy Imre* s. k. a Kir. Tanfelügyelők Orsz. Egyesülete elnöke, *Nagy László* s. k. a Magyar Gyermektanulmányi és Lélektani Társaság elnöke, *Nagy Pál* dr. s. k. középisk. tanár, *Novágh Gyula* s. k. a Népműv. Titkárok Országos Egyesülete elnöke, *Oszti Béla* s. k. a Ferenc József Tanítók Háza igazgatója, *Ólveczky Pál* s. k. a Budapesti Tanítótestület elnöke, *Papp Gyula* s. k. közs. gyak. el. isk. tanító, *Ravasz Árpád* s. k. a ref. reálgimnázium igazgatója, *Rákos István* s. k. a Magyarorsz. Tanítóegyesületek Orsz. Szövetsége és a Magyarorsz. Tanítók Eötvös-alapja elnöke, *Schichtanz Armin* s. k. az Orsz. Izr. Tanítóegyesület elnöke, *Sólyom János* s. k. polg. gyak. isk. igazgató, *Stelly Gizella* s. k. főővönő, *Sulyok János* s. k. testnev. felügyelő, *Tauffer Vilmos* dr. s. k. a Felsőoktatásügyi Egyesület elnöke, *Tóth Árpád* s. k. a Magyarorsz. Tanítóegyesületek Orsz. Szövetsége pénztárosa, *Végh József* s. k. a Kisdiednevelők Orsz. Egyesülete üv. alelnöke, *Wagner János* s. k. a Tanítóképzőint. Tanárok Orsz. Egy. elnöke.

A kongresszus Előkészítő Bizottsága a legsürgősebb teendőkre vonatkozólag a következőket közli:

1. A témát és előadásokat folyó évi június elsejéig kell bejelenteni.
2. A kongresszusra való jelentkezés a Felhívás közrebocsátásával kezdődik s a kongresszus napjáig tart. Tagsági díj: 3 pengő (37.000 papirkorona).
3. Akik a kongresszus tartamára szállást is óhajtanak, azoknak már 1927 május elsejéig kell jelentkezniök.
4. A jelentkezés egyenként és az érdekelt országos egyesületek útján csoportosan is történhetik. Ez utóbbi esetben az orsz. egyesület a jelentkezők tagdíját egy összegben küldi be a jelentkezők nevét, foglalkozását és lakását magában foglaló kimutatással együtt.
5. A kongresszus tagjai a befizetett díj fejében tagsági jegyet kapnak, amely a kongresszus tartamára igazolásul és belépőjegyül szolgál.
6. A kongresszust illető minden megkeresés a kongresszus központi irodájába (Budapest, VIII, Mária Terézia-tér 8, I. 77.) intézendő.

Budapest, 1926 február 16.

A Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus Előkészítő Bizottsága nevében hazafias üdvözléssel: *Kornis Gyula* dr. s. k. elnök, *Simon Lajos* s. k. főtitkár.

Az orosz iskolaügynek mai állapotáról Koropow Vladimir a következőket írja: A forradalom előtt Oroszországban ijesztően nagy volt az írni-olvasni nemtudók száma. A cári uralomnak ugyanis érdekében állt a népet továbbra is tudatlanságban hagyni; másrészt, főleg keleten és északon, a községek gyakran több száz kilométernyire estek egymástól. A többit elvégezte a szigorú cenzura, amely nemcsak a népoktatás szintjét igyekezett leszorítani, hanem beavatkozott a gimnáziumok tantervébe, sőt az egyetemi tanárok által hirdetett előadásokba is. Így pl. egy tanárnak megtiltották, hogy az „istentelen szocialistákról“, Marxról és Lassalleról, megemlékezzen. Ezen s hasonló megrendszabályozások következménye lett azután, hogy a társadalmi és jogi tudományok művelői nagyjából külföldre vándoroltak. A gimnáziumokban az orosz történelmet úgy kellett tanítani, hogy a cári gyilkosságokról szó se essék. A forradalom beköszöntésekor feléledt az a remény, hogy a népoktatásügy immár nagyobb figyelemben fog részesülni. A tanácskormány ennek a várakozásnak valóban meg is felelt: számos új iskolát szervezett és a vidéken megalakította „Az analfabetizmus felszámolására rendelt állomásokat“. Ezeknek hatása alatt az írni-olvasni nemtudók száma lényegesen csökkent. A tanácskormány továbbá tervbe vette az általános iskolakötelezettségnek 10 éven belül való meghonosítását, amitől az analfabéták teljes (!) kipusztítását reméli. Másrészt nem lehet elhallgatni, hogy a cen-

zura dolgában a tanácskormány a cári uralomnak hibájába esett, de amaz természetesen szélsőséges kommunista szellemben érvényesíti. A nevelésnek teljesen új alapokra való helyezésével a tekintélyek tisztelete ismeretlen fogalom lett és uralomra jutottak az ösztönök. Hogy ez érzéki tekintetben hova vezet, könnyen elképzelhető a két nemnek együttes nevelése mellett a népiskolában. Így pl. Koropow szerint nem ritkák a 12—13 éves anyák. Egyébként a Lenin-kultusz vonul végig minden tantárgy tanításában, főleg a számtanban, ahol ilyes példákkal találkozunk: Lenin ekkor született, ekkor halt meg, hány évet élt? Vagy: egy pápa egy miséért két rubelt kap; ha 1000 ember rendel egy misét és az ezért járó díjat mindegyik Európa munkanélküli kommunistái javára áldozná, hányat lehetne egyenként 15 rubellel segélyezni? Vagy: egy lánckereskedő ennyi meg ennyi árut vásárolt, kilogrammonként 3 rubelért, és a parasztnak 5 rubeljával adja el. Mennyit fog ez az arcátlan lánckereskedő, aki a cári uralom megvetésreméltó szennyjének tekintendő, a kiuzsorázott nép rovására nyerni, ha időközben nem fogják le és nem büntetik meg, ahogy megérdemli? A földrajztanítás is imperialisztikus szellemben folyik. Így a szovjet tankönyvei szerint még mindig Oroszországhoz tartozónak tanítják az újonnan alakult határállamokat, úgyszintén Besarábiát. Minthogy a történelem tanítását is marxi szellem itatja át, egyszer megesett, hogy egy diák azt kérdezte tanárától, hogy a középkori lovagok is marxisták voltak-e. Hogy-hogy? kérdezte a tanár. Hát természetes, hogy ők is marxisták voltak, felelte a diák, mert ők is védelmükbe fogadták a gyengéket és elnyomottakat. — A vallástanítást a szovjet-iskolákban, mint ismeretes, eltörölték és természettudományi előadásokkal pótolják. Hogy milyen különös eszközzel igyekeznek a gyermekekből a vallásos érzést kiölni, azt a következő példa szemlélteti. A tanító felszólítja az osztályt, hogy imádkozzék Istenhez, hogy küldjön neki nyomban kenyeret, ami természetesen nem történik meg. Erre a tanító így szól: Látjátok, Isten nem küldött nektek semmit és miért? mert nincs. Ezután arra buzdítja a tanulókat, hogy az iskolától kérjenek kenyeret, amire megkezdődik a kenyérvásárlás... Az ilyen „pedagógiához“ valóban nem kell magyarázat. k.

A könnyek iskolája. Ezzel a címmel dr. Brockhausen Károly bécsi egyetemi tanár egy déltiroli iskolában folyó nemzetellenes munkáról megkapó képet rajzol, amelyet sűrítve közlünk. A 6—8 esztendőes német anyanyelvű gyerekek a hegyekről leereszkednek az iskolába, amelynek német tanítóját a fasiszták elcsapták és helyébe egy délolaszországi tanítónőt ültettek. Ez egy szót sem ért németül, a gyermekek viszont nem értenek olaszul. Amde ilyesmi a legcélszerűbb módszere az elnemzetietlenedésnek. Mivel tanításról szó sem lehet, a tanítónő úgy segít magán, hogy olasz dalokat énekel, amelyeknek daltamait a gyermekek karban elfűjják. Egy ideig ez járja, de azután a gyermeki lelkek felzúdulnak a kényszer és erőszak ellen, az énekből kiabálás lesz, a tanítónő képtelen a fegyelmet fenntartani és a kínos jelenetek egymást hajszolják. A tanítónő, aki hazafias buzgalomból készséggel vállalta a fasiszták megbízását, immár belátja, hogy a lehetetlennel szemben tehetetlen s működésének nem lehet más eredménye, mint a lelkek mérgezése mellett az analfabétizmus terjesztése. Ezen való elkeseredésében ő maga is elérzékenyül s amikor a látogató benyit a tanterembe, ott a tanítónőt könnyezve találja a zokogó gyermekcsereggel. — Brockhausen imígy fejezi be: „Nem merem a tanítónő és a helység nevét megnevezni, de tény az, hogy ilyen jelenetek vagy 100 iskolában lejátszódnak. Beszélhetünk-e európai lelkiismeretről, amikor ilyesmit hallgatag tűrnek?“ A magyar olvasó ehhez csak annyit tesz hozzá, hogy „ilyesmi“ az elszakított magyar iskolákban nem százával, hanem ezrirel esik meg. A fenti adatok kiegészítéséül december végén azt jelentették Innsbruckból, hogy Kaltner közösgben a német iskolásgyermekeket arra kényszerítették,

ték, hogy a Piave-dalt és az Ausztria romlásáról szóló himnuszt könyv nélkül betanulják és az olasz lobogó kitűzésekor elénekeljék. Amikor a gyermekek ezt megtagadták, német tanítóikat őrizetbe vették. St. Ullrichben az iskolás-gyermekeket kikérdezték, hogy szülőik miként vélekednek Mussoliniról. Aki nem nyilatkozta kedvezően, azoknak szüleit fogságba vetették. k.

Gyermeklélekviszár Csehszlovákiában. Már hírt adtunk azokról az erőszakos rendszabályokról, amelyeket a csehek a bekebelezett német tartományok iskoláival szemben életbeléptettek. A brünni *Tagesbote* egyik utóbbi száma *Das verschacherte Kind* címmel vezető helyen erőlyesen kikel ezen kényszerelcsehsítésnek egyik megdöbbentő módja ellen, amely már a gyermekvásárlás és kótyavetyélés jellegével bír. A csehek ugyanis azt a ravasz módszert követik, hogy a német vidékek régi német iskoláit fokozatosan megszüntetik vagy minden eszközzel szorongatják, helyükbe pedig „cseh kisebbségi iskolákat“ állítanak: pompás épületekben mintafelkészéssel. Amde ezeknek az iskoláknak tanulókra is szükségük van, akiknek megszerzése nem csekély nehézségekbe ütközik. Mivel pedig a „cseh kisebbség“ köréből nem telik ki a létszám, a német lakosság körében toboroznak, valóságos gyermekhajtóvadászatot rendeznek. Eközben anyagi áldozatoktól: pénz-, ruha- és egyéb adományoktól sem riadnak vissza, ami a szegénysorsú szülőket valósággal kísértésbe viszi. A cikk írója egy tragikomikus esetet említi a német-cseh Allkinsberg községből, ahol egy háromgyermekes apa a német és a cseh árverezők keresztüztüzből úgy szabadult ki, hogy mindkettőnek ajánlatát elfogadta a két gyermekét a német, a harmadikat pedig a cseh iskolába küldte. A „ki ad többet?“ elve alapján folyó diákllicitáció kétes vívmányával is csak Trianon és Versailles ajándékozhatta meg a 20. századot, amelyet a világháború előtt — a gyermek százada ékes jelzőjével díszítettek. k.

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

1925 december 19-én *Kornis Gyula* elnöklete alatt tartott felolvasó ülésünkön *Jancsó Benedek* tiszteleti tag olvasta fel *A romániai főiskolai oktatás* című tanulmányának folytatását.

Az 1926 január 16-i felolvasó ülésen *Friml Aladár* elnökölt. *Kundt Ernő* beszámoló előadást tartott *A Nevelésügyi Társaságok Világszövetségének edinburghi kongresszusáról*, *Berkes József* pedig *A délszláv iskolaügyet* ismértette.

A Társaságnak 1926 február 20-án *Kornis Gyula* elnöklete alatt tartott felolvasó ülésén *Barabás Endre* olvasott fel ezzel a címmel: *A romániai legújabb népoktatás*.

1926 február 25-i felolvasó ülésünk tárgysorozata a következő volt: *Kornis Gyula* elnöki megnyitója *A középiskola jelentőségéről*, *Madai Gyula* és *Vasady-Balogh György* felolvasása *A középiskolai tanárnak iskolai és iskolánkülső munkájáról*, végül *Gaal Mózes* r. tag felolvasása *Középiskola és kultúrfelnyél* címmel. Erről az ülésről az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny fog részletesen beszámolni.